

Цетиње, 11. марта.

Никада се један рат није могао избећи са мање жртава но овај, о коме европска штампа данас тако много говори, а никада опет из ништавнијих узрока страшнијега рата није било од овога који предстоји, а који је унапријед обиљежен као европски.

Сјеме његово положено је у душу европских народа на Берлинскоме Конгресу. Никнуло је, расло је, и сад је донијело плод. Плод је сатански, и једва се држи на трепељци да не падне, а с њим и европски мир, који је тридесет година с муком и са читавим системима савеза и споразума био чуван.

Творевина Бизмаркова пријети да заврши први одсјек своје историје с гробљем, које ће покрити цијелу културну Европу и које ће прогутати милионе живота невиних народних синова, свјетове снаге и младости. Његово величије, толико опјевано и слављено, добива тек у овој негативи свој прави израз.

Могло би друкчије бити, али неће Аустро-Угарска, боље рећи њен министар спољнијех послова барон Ерентал. Оно што се од ње тражи багатела је према ономе, шта може искрснути ако истерује мак на конач. То што се тражи тако је малецно да се одиста не може разумјети, зашто се тима ништавним успушцима претпоставља један веома скуп и веома велики рат.

Каже се да је мудрост дубока, али на овоме примјеру нека се свијет увјери, да лудост ништа плића није. Шта више може се рећи да је лудост у приликама још и дубља, јер нигдје краја нема, докле су мудрости махом стављене границе.

Са уступцима, који би се дали Србији и Црној Гори, парница би се завршила и Европа би имала мира.

Аустро-Угарска не налази да би то било мудро. Упорно се држи тога, да Србију и Црну Гору не треба задовољити. Не само што је одбила да им да ма какве земљишне уступке, него иде и тако далеко, да им не допушта ни да имају какве жеље у томе погледу. И саме наше жеље оглашује као повод рату. То ништа друго није до чисто насиље, и то тако насиље, које по рафинерији превазилази свако тиранисање. Хоће да сузбије и саму душу у нама. Мислимо да неће бити ни једнога присебног човјека у свијету, који у овоме неће видјети хотимично изазивање рата.

Питање о Босни и Херцеговини, благодаречи овакоме држању аустро-угарске монархије, изнило је из критеријума права и морала и поставило се чисто не терен грубе силе. Што Аустро-Угарска сад чини, носи на себи једино обиљеже силе. Ставља услове, уцељује европске државе, угрожава мир и пре-

ти Србији и Црној Гори. Услови су такви, да их ми не можемо примити.

Србија је изишла Европи у сусрет и изјавила је да од Аустро-Угарске не тражи ништа. Тим је престао сваки спор с њом. Али она тај одговор не верма. Цијела Европа налази да је довољан и да с њим Аустро-Угарска може задовољна бити, барон Ерентал налази противно. То је за то, што је српски одговор шљедовао на руску представку и у сагласности с Русијом, а барон Ерентал између Аустро-Угарске и Србије неће да трпи Русију. Хоће вук да се у четири ока погађа с јагњетом. Хоће барон Ерентал да се Србија изјасни прецизно на ноту Форгачеву, и тако са свим да потисне у страну Русију.

У томе циљу била је спремљена нова нота која је имала бити предана Србији у прошлу суботу. Та је нота имала категоричнији тон, а личила би у неку руку и ултиматуму. Хтјело се да се највећим притиском подејствује на Србију да се од својих жеља у погледу Босне и Херцеговине откаже, и то не само данас, него и за будућност, па у доказ своје искренности да положи и оружје. У томе циљу ставила је у покрет како морални, тако и милитарни притисак, а већ штампану пустила је као огаре, жељне лова, унапријед да кавће и вија дивљач, на коју се је намјерили. Дивљач су Србија и Црна Гора. Притисак је са свога неморала и насиља нечувен, а са своје претјераности раван ноћном упаду у туђу имовину. Он садржи у себи и штету и понижење за нас, зато се не може ни у ком погледу усвојити. Ну баш и кад би смо га усвојили, нигдје јемства немамо, да послје неће доћи нови захтјеви.

Европска се дипломатија сад дала на посао да колико толико изравна ствар. Учинила је кораке у Бечу — које охола аустро-угарска штампа назива покорном молбом — да се попритрпи са својим одговором на српску ноту од 2. марта, како би Европа стекла времена да у Биограду изврши нов притисак и приволи српску владу на ново попуштање. Ако и то буде, онда је то доказ, да се цијела Европа, која је ван аустро-њемачког савеза, налази у бјегству испред Аустро-Угарске. Мјесто да проговори мушком речју у Бечу, она је спопала нејаку Србију, да њу савлада, а то ништа друго није но да се покорави диктату барона Ерентала.

Мушки се држи само Русија. Она зато, што саосјећа према нама, браћи својој, и што је ова Еренталова акција управљена посредно противу ње. Саломивши Србију хоће Аустро-Угарска да рашчисти терен за онакву конференцију какву она

хоће, и да одузме Русији могућност да на конференцији покрене питање о српским интересима. Ту је тежиште цијелога питања. То треба Аустро-Угарској да постигне милом или силом. Око тога је сад лом.

Нама се чини да је ипак рачун погрешан. Ако би Србија и пристала на какву изјаву, коју би дала, то ће очевидно бити изнуђена изјава, а она за Русију на конференцији не може бити мјеродавна. Може та изјава бити изнуђена чак и силом, послје рата, ни онда није мјеродавна за Русију. Зна се да је она имала не изјаву Високе Порте, него перфектан уговор мира, постигнут у Сан-Стефану, па то за Аустро-Угарску и за остале силе није било од значаја.

Ми зато држимо да ће сви напори Еренталови у овом погледу бити — всује. Русија никаквом сепаратном акцијом Еренталовом не може унапријед бити везана.

Није Србија усамљена!

Ко је пратио писање аустро-угарске штампе, на први мах учинио је како се тенденциозно избјегава: спомињање наше земље, него се свуда говори само о Србији. Тиме се ишло на то, да се необавијештеном свијету покаже како је Србија сама, а уједно да се посије и сјеме раздора између Србије и Црне Горе: Србији да се да на знање како не треба велике наде на Црну Гору да полаже, а Црној Гори како је Србија потискује и себе истиче.

Та је тенденција толико провидна била, да је свако учити могао, а избјегла је овда онда и тако видно када су се аустриски листови истрчавали и безобзирно устајали са тврђењем како је Србија потпуно усамљена.

Са Цетиња се у неколико пута јасно и гласно наговјештавало, да је Црна Гора у тијесној вези са Србијом и да такве инсинуације иду на то, да се заведе европско јавно мњење, баш у часу када је српско питање на дневном реду, као да се не тиче питање Босне и Херцеговине опстанка и Црне Горе и осталог српског народа исто као и Србије!

Па и ако је са Цетиња наглашено, да солидарност Црне Горе са Србијом не може бити тијешња и јача него је баш у овим данима, аустриски листови су тјерали своје.

Сада су понова изашли са тиме како је Србија усамљена и како је од свију напуштена, хотећи, и овог пута, да представе како Црна Гора није са њоме.

То је и изазвало овај службени комунике:

По бечким листовима изгледа у пошљедње доба, као да се уздуж границе Црне Горе не нагомилavaju ратне силе, као да ратно бродовље аустро-угарско не демонстрира противу Приморја црногорског, као да параброди непрестано не искрцавају у Боку сваковрсни ратни материјал и провијанду, као да је Црна Гора мирна и задовољна анексијом Босне и Херцеговине!

То спокојство бечких листова с наше стране доста је провидно и није требало да им га мутимо, али када у овом одлучном часу бечка „Н. С. Преса“ категорички тврди „да Србија нема једнога цицлого савезника и да нема с никоје стране да помоћ очекује“ — било да тим хотимично хоће да обмањује европско јавно мњење, било да хоће да омаловажи ратну снагу Црне Горе, ми јој одговарамо, не ради ње, него ради европског јавног мњења, да Црна Гора стоји непоколебиво раме уз раме са Србијом на бранику општих српских интереса, који су концентрисани у судбини Босне и Херцеговине; а нека крене „казнена експедиција“ којом „Н. С. Преса“ одавна Србији пријети, па ће се видјети, је ли Србија осамљена...

Овај одрешити комунике врло је лијепо примљен на Цетињу, јер говори из душа нашег народа и нема сумње, да ће дозвати памети наше сусједи како не би и на даље сумњичили исправно држање Црне Горе и заваравали европско јавно мњење.

Братски је народ проговорио

Док су аустриски листови пуни разним вијестима о неутралности Русије; док се свијету објављује, да је Русија дигла руке од српског питања и да Србе упућује на Аустро-Угарску да са њоме непосредно преговара; док разни аустриски агенти, шетајући кроз Русију, оглашавају, да је службено забрањено сваком руском официру да ступи у српску војску и да у Русији није никакво расположење према Србији — дотле од стране братског нам руског народа падају двије важне изјаве, које говоре врло много и које нас утврђују у мишљењу да „крв није вода.“ Чланови разних политичких група у Думи потписали су једну посланицу, која је упућена свима европским парламентима. Она, у изводу, гласи:

С обзиром на еминентну опасност, која се приближује, чланови Думе испуњују дужност кад чине пошљедњи покушај да отклоне једну свјетску несрећу — рат. Зато се обраћају мудрости и знању посланика свију законодавних скупштина културног свијета.

Аустро-Угарска је без одобрења сила анектирала двије провинције и сада још пријети Србији. Интереси Србије ближи су Русији него осталим европским народима. Али неки народи помишљају да начин дјелања Аустро-Угарске пријети не само Србији него и осталима. Ако Аустро-Угарска побједи право и правду, онда је општи рат неизбежан. Његове пошљедице су тако ужасне, да чланови руске Думе позивају све представнике европских народа да опомену Аустро-Угарску и да је задрже од једног кобног корака.

Друга, још важнија, изјава је проглас српском народу. Њега су донели сви руски листови, а потписали су га најугледнији руски прваци.

Он гласи:

У данима тешких искушења, које преживљује српски народ, руски народ не може ћутати. Он осјећа природну потребу, да изрази братском српском народу најживље саучешће. Ми изражавамо то саучешће не само с тога, што смо Словени, него и у име историског права српског народа, — права које извире како из далеке тако и из блиске његове прошлости. Прошла су она времена, када се располагало

Ултиматум Аустро-Угарске

Аустро-Угарска није задовољна пошљедњим одговором српске владе. То нам је дао на знање бечки Кор. Биро, о томе говори цијела аустро-угарска штампа; то је наглашено и у парламенту; то су објавили аустриски политичари.

За њу је одговор српске владе непотпуно, нејасан. Она тражи да Србија јасно и одговорно изађе са изјавом пред Аустро-Угарском и да се одрекне не само Босне и Херцеговине, него и од својих захтјева и потраживања и да опере руке од цијеле ствари. Она иде да унизи Србију.

Ако је вјеровати пошљедњим вијестима, нашло се, на жалост, неких сила које јој у томе секундирају.

Аустро-Угарска спремила је сада ултиматум, који ће српској влади предати и категорично од Србије тражити да се јасно и одрешито изјасни.

У Бечу су, бар тако се прича, готови на одлучни корак.

Не буде ли одговор српске владе задовољно Беч, објавиће се одмах рат. А како они у Бечу врло добро знају, да Србија не може да подноси унижавања и да служи каприсима бечким, то изгледа да их је ратоборна струја подухватила и да им је баш до тога да пробају и ратну срећу. Идемo да видимо.

Српско становиште је јасно. Српска влада се већ изјаснила да не може да дозволи, да се трговачка и економска питања мијешају са дипломатским. Она се надаље одлучно изјаснила, да босанско-херцеговачко питање сматра европским питањем и то своје становиште неће никада и нипошто измјенити.

Ултиматум Аустро-Угарске показује да ли је Аустро-Угарској до рата или не; хоће ли се толико заборавити да у крв огрезне или не.

Од овога корака Аустро-Угарска зависи хоће ли се ситуација окренути у прилог рата или мира. Тада ће ситуација бити чиста.

Али и поред свега овог застрашивања наше је тврдо убјеђење, да ће наша суетка ипак спустити дурбин и да ће напустити вратолетну политику њених политичких авантуриста. Опасност од рата је по њу највећа.

Српство

Војни заповједник у Далмацији. На мјесто Варешанина, који је отишао за гувернера Босне, за војног заповједника Далмације именован је Карло Фант, војни заповједник у Темишвару.

Прекинута расправа. Послије испитивања Адама Прибићевића испитан је Валеријан Прибићевић, Јоцо Орешчанин и свештеник Никола Милић, те је расправа прекинута због болести предсједника суда. Расправа је у понедељак настављена.

Словенство

Шездесетогодишњица. Прошле недеље прослављао је у Прагу шездесетогодишњицу рођења професор чешког медицинског факултета д-р Павлик, шеф гинеолошког одјељења.

Преметачина. У стану д-ра Хинковића, адвоката и д-ра Лорковића, новинара, извршена је преметачина, јер су осумњичени да имају кажњиве списе.

Српско-бугарски савез. Судићи по писању бугарских листова, у Бугарској је велико расположење за српско-бугарски савез, те се држи да ће се он у најскорије вријеме остварити.

...Босна вас зове

— допис из Призрена —

О приликама нашег елемента у овим крајевима односно нашег положаја у Новој Турској биће нарочито говора доцније, а сада ћу бацити један летимични поглед на душевно расположење нашег народа, које је створено кршењем једног међународног акта од стране „културтрегерке“ и тиме задала смртни ударац Срп. Народу.

Одушевљење расте из дана у дан, јер се већ осећа барут на Балкану; као да пуцају српских топова и плотуна пушачка долазе до Душанових потомака, те је заиграло јуначко срце у сваком оном, који српски мисли и осећа. С нестрпљењем се очекује жељни час, када ће Србија и Црна Гора заузети у свети рат. У том циљу овдашња родољубива омладина друштва „Св Недеље“ предузела је упис добровољаца за Призрен и околину, на је решено, да један део пође у Србију, а други са Стеваном Кусовцем (чији је отац рођен у Црној Гори) у Црну Гору, да се уз браћу Србијанце и Црногорце бо-

ре са крвопијом Српског Народа. Друштво је упутило апел и на остале Србе по другим варошима да се уписују у добровољце, те свака хита да упише своје име у смртну књигу, на којој стоји: „Борба на живот и смрт“. Како је дивно чути наше добровољце кад се, пролазећи један поред другог, здраве са речима „Здраво јуначе!“

У том смислу и овдашњи богослови образовали су своју легију, у коју је ушао сваки онај, које је кадар „стићи и утећи и на страшином мјесту постојати“.

Одговорни чиниоци двеју српских земаља повући ће велику одговорност пред судом наше историје, ако овог пута пропусте прилику, а да не развију своје ратне заставе, које ће се залепшати по бреговима кршне Херцеговине и по долинама поносне Босне. Велико је огорчење против Аустрије код свих оних, у којима куца српско срце и с правом се може казати да ће то бити први рат, у којему ћу учествовати до истребљења цело српско племе. Свакоме улива наду у пожртвовање завршетак резолуције Срп. Народне Скупштине у Црној Гори: „Натраг се не може!“ То су речи великог значаја, јер се у њима чита „рат Аустрији!“

Ми се морамо борити до последњег, јер без Херцег-Босне Србију нема опстанка. Ми морамо пасти сви до једнога! Шта фали Леониди и његовој храброј војсци, што су пали у Термопилима за спас своје Домовине? Они је нису за онај мах спасли, али су оставили славно име у Историји, која ће их славити док је света и века.

Нека буде Херцег-Босна за Србе оно, што су за Леониду Термопили, нека буде жртва европске неправде, нека ту буде ту наш гроб, само да за живота не дозволимо и даље распарчавање нашег организма!

Шта, зар да се плашимо труле Аустрије, која се не шири јуначким прегалаштвом, већ миразом и куповином? Никада! Ма колико велика била она гомила плашљиваца, ми смо у стању, да их растерамо и да им подвикнемо: „Себи руке, ђевере, туђа је ђевојка!“

— Србијо, Црна Горо, Босна вас зове!
М. К. Л.

Н. Нардели и Хусеин паша

— глас из Подгорице —

Ових дана објављено је, како је далматински намјесник Нико Нардели обишао сву Боку Которску и посетио том приликом Спич, те је после тога отпутао у Беч, да понесе глас Ерентала и да га обавесели о неистинитим гласовима о Спичанима. А већ у напријед свакако добро зна, да Спичани нијесу намјеснику ништа говорили од добре воље, него под притиском бајонета.

То нас подсећа на случај, који се збио у Подгорици 1878. године.

Било је примирје између Турске и Црне Горе. Топовске грмљавине и пушчана ватра бијаше престала. Долазе гласови о Сан Стефанском Уговору, који се извршава у европски конгрес, који је двоје Србима мисле штете нанео.

У то доба у Подгорици је био Хусеин паша, валија скадарски и командант цијеле турске војске у ове стране. Како су се били почели проносити гласови, да је Подгорица и један дио Зете дат Црној Гори, то вјешти Хусеин паша, чију је сад улогу предузео Нардели, позва на Ђемовско Поље сву војску 7—8 хиљада војника и нареди да се подгорички пазар затвори и да цио народ изађе. Пошто се све грађанство Подгорице искупи на Ђемовско, упореди војску и позва једног хоџу к себи и на турски језик изговори ријечи, које нам хоџа овако преведо: „Браћо Муслимани! Ето неколико дана, како су се просуле за нас неповољне вијести, да је Берлинским Уговором дата Подгорица Црној Гори. Браћо, немојте у то вјеровати. То бит' не може!“

Послије тога хоџе учинише дову за здравље Султана, а међу војском и народом захори се: Падишах чок јаша!

Многи смо од нас Срба присутних позитивно знали, да је Подгорица дата Црној Гори, а знајаху за то и многи Муслимани, од којих нам се један примаче, те нам рече: „Чујете ли онога како лаже? А ја вас могу увјерити, да је Подгорица дата Књазу.“

Тако је и било...
И Н. Нардели иде у Беч, увјерава Ђесара и Ерентала о Спичу, а заборавља да су Црногорци на мачу добили Спич и да им је Берлинским Уговором уграбљен из руку и да другаче говори слободан човјек, а другаче онај, коме нож под грло међу, као што се то са Спичанима ради.

К.

Дневне новости

Наши официри у Скадру. Као изасланици нашег официрског кора отпутовали су у Скадар г. бригадир сердар Јанко Вукотић, командири г. г. Јоко Јовановић и Луко Гојнић и потпоручници г. г. Владо Зимонић и Петар Мартиновић да врате посјету турским официрима, који су прошле јесени били на Цетињу. Они су кренули аутомобилом са Цетиња у недјељу у вече и на Ријеку су коначили, те су у понедељак прије подне наставили пут за Скадар, гдје су, како чујемо, ванредно лијепо дочекани. Њихов се повратак очекује данас.

Вратио се. Г. Станко Тиодоровић, обласни економ из Бара, који је прије три мјесеца отпутовао у Србију, ради проучавања земљорадничких задруга, повратио се овијех дана на Цетиње. Он је у Биограду за ово вријеме с одличним успјехом свршио курс тромјесечни задружне школе Главног Савеза Срп. Земљорадничких Задруга. Курс је трајао од 20. новембра прошле до 20. фебруара ове године, а учио је осам предмета. Испит је полагао пред цијелом управом школском. Како сада имамо човјека, који се врло добро упознао са уређењем земљорадничких задруга, корисно би било, да се сада приљежније поради на оснивању ових ваљаних задруга.

Руски крсташи код Бара. Аустриски листови доносе из Котора овај телеграм: „Овамо се јавља са Цетиња, да је црногорска влада управила на руску владу молбу да би она послала у Бар неколико својих крстарица под чијом би заштитом било извршено искрцавање црногорског ратног материјала. Говори се, да је руска влада задовољна ову молбу, те да се за који дан очекује долазак руских крстарица у Бар. Ова се вијест из Беча потврђује.“ И ово је једна проста измишљотина, јер нити је Књажевска влада упућивала у овом смислу какву молбу Русији, нити је, према томе, спремно руско ратно бродовље под Бар да дође.

Црногорска војска. Аустриски листови су пронашли нови извор за информисање о Црној Гори. То је тобож — Софија. Они из Софије доносе телеграме како је Црна Гора сву своју војску избацила на граници Аустро-Угарске, ма да је врло добро познато да се црногорска војска налази ондје, гдје се увијек налазила — свако код своје куће. Шта би се хтјело са толиким силним измишљотинама!

Они све знају. Аустриски листови о Црној Гори знају чак и оно, о чему ми ни појма немамо. Они знају и за сам ратни план наше војске. Ево како га излажу: „Црна Гора је мобилизовала једну бригаду, која ће, чим букне рат, ударити на Спич. Црна Гора управо чезне за ратом. На херцеговачкој граници смјештена је велика војска. Чим буде између Аустро-Угарске и Србије букнуо рат, Црна Гора ће са Ловћена одмах бомбардовати Котор.“

Само да се наши сусједи не преваре у рачуну.

Престали пољски радови. У аустриским листовима у пошљедње вријеме опажа се велико интересовање о Црној Гори и о приликама у њој. Да би се видјело како су они добро обавијештени о приликама нашим, довољно је да истакнемо један став из једног од најновијих телеграма са Цетиња. Ту се, поред осталог, вели и ово: „Престали су сви пољски послови.“ Кад се за нешто каже да је пре-

стало, значи да је почињано, те из тога телеграма излази како су пољски радови били код нас почети, али су сада, због рата, прекинути. Како је до прије неки дан снијег покривао готово цијелу Црну Гору, а на многа га мјеста још има, интересује нас какви би се пољски радови могли радити по снијегу, нарочито у онаквом какав је био у пошљедње вријеме у нас!

Вријеме. Од неколико дана вријеме се толико прољепшало, да су настали прави прољетни дани. Вријеме се разведрило, сунце топлије грије, природе се буди, а улице цетињске ослободиле су се од сњежних бедемова, те су већ почели излети и шетње.

Најновије вијести

Захтјев Аустро-Угарске

Према најновијим вијестима, Аустро-Угарска ће своју ноту упутити Србији тек данас и тражити од ње да се тачно изјасни.

Нова српска нота

„Pester Lloyd“ доноси да Србија спрема нову ноту, коју ће упутити великим силама. У тој ће ноти, како доноси овај лист, изјавити да никако неће непосредно да преговара са Аустријом, пошто је своју ствар предала у руке великих сила.

Конференција

Питање о конференцији поново је ускрснуло. За конференцију се, како се јавља, изјаснила Русија и Енглеска и тај су свој захтјев предали Аустро-Угарској.

Задржали га од пута

Из Мостара јављају: Путујући за Загреб на велеиздајнички процес уредник „Мусавата“ Смајо Ђемаловић кад је стигао у Сарајево и сио у рестерацији станице да вечера, приступи му један стражар и упита га за име, а кад му он рече ко је, позва га собом у полицију. Стражар га је водио од карауле до карауле, те га на крају крајева пустише, али дотле је и воз био у великој настави свој пут, те је Ђемаловић тек сјутра могао да настави свој пут.

Бојкот аустриске робе

Како из Цариграда јављају, бојкот аустриске робе настао је понова и поред положеног протеста Палавићина.

Пријетња редакцијама

Из Будимпеште телеграфишу: Службени лист донијеће владину наредбу, према којој се редакцијама листова, под пријетњом затвора од 5 година, забрањује саопштавање вијести о кретању војске и о стању и о расположењу њеном.

Посредовање великих сила

Из Лондона јављају, да велике силе неће сада посредовати између Беча и Биограда него тек онда ако се не буде могао постићи споразум између Србије и Аустро-Угарске.

Ђесар о рату

Мађарски листови доносе како су неки посланици упитали предсједника угарског министарства, Векерла, шта мисли цар Франђо о рату, наша та Векерле одговорио: „Могу одговорити толико, да је Краљ рекао: *Не вјерујем да ће бити рата*“.

Рат или мир

И ако је међународна политичка ситуација још једнако замршена, нејасна и неодређена, ипак се велике наде поклањају да ће се све свршити мирним путем и да мир

неће бити угрожен. То мишљење дијеле готово сви. У то се вјерује у Аустрију, у то се вјерује у Русију, Енглеској и Њемачкој, а Француска изјављује, да нема никакве опасности да се спор између Србије и Аустро-Угарске мирним путем ријеша.

Сви њемачки листови доносе да ће се спор лијепо ријешити, те да треба бити предусретљивости и на једној и на другој страни истичући како Аустрија од рата може имати великих жртава. Са тим се слаже и енглеска штампа, која препоручује Аустро-Угарској, да буде умјерена у својим захтјевима, пошто од рата не може ништа очекивати, јер Србија нема шта да изгуби.

Ријешење спора

У пошљедњем тренутку у Бечу су одустали од ултиматума. Пратиће Србији ноту, да се одређеније изјасни, како би се наша нова основа за споразум.

Вјеровање, да ће се спор ријешити мирним путем, све више преовлађује.

И аустриски престолонашљедник Фрањо Фердинанд изјаснио се, како ће се спор мирним путем ријешити.

Као што се види, у Бечу су постали сада мирољубиви. Сад више ни помена нема о „казненој експедицији“ ултиматуму и окупацији Биограда.

Сачекаћемо да се још боље расчладе.

ПРИВРЕДА

Подсјетница за пољопривреднике.

1. Сточна стаја треба да је сува. Под и дуваре треба држати у сувоти. Све штетне инсекте и бубе по њима таманити.

2. У стаји да би се стока одржала у здрављу, мора владати добар, чист ваздух; промају пак треба избјегавати.

3. Стаја зими не смије бити хладна, а никад мрачна — па ни за свиње и козе не.

4. Стока која из мрачне стаје испадне на друм обасјан сунцем на још снјижном бјелином покривен, лако постане ћудљива и зазире, са чега је се већ многа несрећа догодила. И иначе, као што је важно имати свјежег ваздуха и свијетлост је услов здравља и живота.

5. Посведневно треба прати и чистити јасла и валове, лотре и ведрице.

6. Свако грло или бравче мора имати довољно мјеста и добијати чисту стељу или простирку. Не смије се никад одвећ кратко везивати, јер иначе не може стока како треба одморити се, ни оснажити се.

7. Особито ваља мотрити да су судови за млијеко увијек до крајности исправни и чисти. Прије муже треба руке опрати, као и виме музаре истрти или опрати.

8. За сваку врсту стоку треба се побринуту да има довољно прилике за покретање на свјежем ваздуху; иначе ће оболети. Кад се стока има да гони на дужи пут, треба имати на уму, да многа стајска стока није навикнута на већи ход и да ће се због тога брзо уморити. Стога с њоме треба бити стрпљив и благ, па је треба нукати и храбрити на већу издржљивост. С мало соли, репе или иначе чега, што стока радо једе, може се чудо постићи, да без умора и неосјетно и дужи пут превали.

9. Кад год ти једно грло оболе, што се најприје при храњењу и чишћењу примјетити може, постајар се благовремено за марвено-љекарску помоћ, а не иди врачима и бајалицама.

10. Чешће прегледај запрехну опрему, јер врло често она не пристаје добро, притискује, коље и дави животињу; онда је увијек опрарити треба.

11. Обрањено или оронуло грло не смије се запрехнути докле не оздрави. Никад сем крајње нужде, не остављај стоку да стоји на припеси, ни на студи или на промаји. Ако су се грла од тјерања јако загријала, не треба никад пропустити, преко њих пребацити покривач.

12. Ако коњ у запрехи падне, треба га мирно и благо испрегнути и предње му ноге исправити. На глатком земљишту посути мало пшеском или пепелом, или прострети покривач под његове предње

ноге, да не би при устајању на ново посто.

13. На хладну врену ваља коњску опрему вјешати у стаји узду и њем обрисати и очистити прије, но што се коњу понова метне у уста.

14. При поткивању треба бити миран и стрпљив.

15. На стрмом путу или незгодном мјесту за превозење и доношење, као на пр. при зидању зграда и т.д. треба запрегнути још једну запрегу напријед али не товарићи много. Често неће бити никакав велики замет прво раскрчити крш и отворити пролаз или приступ. Точкове на колима, по стоварању терета, очистити и мотрити да су увијек осовине добро подмазване.

16. Коње треба што је могуће краће запрезати. Предмети који су тежки а мало мјеста заузимају, товари на кратка кола.

17. Непрекидна вика и псовка, цимање, гурање и бијење ушћуда и заплаши свако живинче и смета његовом успјехању.

Стока радо слуша човечији глас којим се умирује и у раду куражи. Оштар тон примјети одмах и зна добро, да с њеним радом нијесмо задовољни. Сваки ко је животиње посматрао зна, да се на тај начин најбоље са стоком излази на крај.

Народно здравље

Запамтите! — Међу пенаљалим жевскима има врло много — и јектичаних. За мушкарца је, дакле, пенаљала жевска двогуба опасност. — Јектика не улази у кућу на отворене прозоре, него па затворене. — Салпи и убрис (пешкир) — то су два сважна бравница против туберкулозе. — Само пекувалим и зараженим млијеком мога би се јектика пренијети. — Слабуњаве, шкрофуљаве и кашљаве дјевојке нека не хитају у удабон.

Врата, прозори и — јектина. — Чудновато је да се у Француској плаћа изијеса пореза на врата и прозоре. Што више врата и прозора па кући, то већа пореза. По себи се разумије, да та пореза допекле утјече и на здравље, јер што мање прозора и врата па кући, то мање ваздуха и свијетлости. тих највећих пријатеља здравља. И не само то, него је статистиком доказано, да је више јектике у оних крајевима, гдје је мање врата и прозора. Тако је и. пр. за Париз утврђено, да је у оних квартовима, гдје је на 1 становника долазило 1—2 врата и прозора, умрало ва 1000 становника их 5—8 од јектике, а у онима, гдје је ва 1 становника било 2—4 врата и прозора било само 1—5 смртних случајева од јектике.

Гдје има највише јектике. — Највише јектике има у Аустро-Угерској, Србији и Ирсској. И ми у том погледу не стојимо најбоље.

Угањна у борби против туберкулозе. — У Угарској има већ три санаторије за јектичанце (у Будимпешти, Бузи и Албуји) и 4 диспанзера. Од познатих поправних мјеста има диспанзер у Сегедини и Суботици. За саме санаторије износило је државни буџет 1906 год: 100.000 круна; 1907 год: 200.000 круна; год. 1908: 500.000 круна.

Пљувачице. — Пљувачице са водом тешко продиру у публику. Још једвако можемо видјети оне старе пљувачице од дрвета с пијеском, пепелом, струготинама и т.д., у којима се пљувачка још брже сасуши, у прах претвори и у ваздух пренесе. Да тога не буде, ваљало би бар пијесак, пепео или дрвене стругодине често квасити да влажни остају. У влази се пљувачка не сасуши, па онда не може ни у ваздух прећи.

Букица за васлау браћу. — Дјеца од матере, која за врпјеме трудноће пије, постају и остају гајна (Проф. Фриц.) — У пићу су најстрашнији грешници баш они који су најздравији: — никада пијаши, али сваки дан подлапати слични су првом казану, који је под мјеру подожен. али ипак под таким напоном, да може сваки час пресути (Ј. Соидерегер). — Слушај закон и иди само стазом чистоте. Зато не пиј пића, која опуњају и разум разоравају (Буда). — Од ракије човјек оббли, а од пива олаупи (О. Јанг).

Нов начин борбе против пијанства. — У Келнбергу (у Ирсској) постоји удружење, које има задаћу да на овај начин сузбија пијанство. Чим пронађе пијанца, друштво се постара да један члан или чланица његова свалои с њиме пријатељство и да га примјером и савјетима од његовог порока избави. Не успије ли у томе, онда траже за њега љекарску помоћ. Као пошљедње средство употребљава друштво: стављање пијанца под турско и смјештање у какову скловитице — прије него што би своју породицу упропастио. Друштво се стара и о томе, да млдјечени пијанцима паће посла и зараде, и да им породице по могућству потпомажу.

Разлика између дојке и храњене дјеце. — Ма како се назива, никад се мало дијете не може ни млијеком ни другом првстачком храном тако подићи као дојком. Истина је, да погледом и храњено дијете добро напредује, али су дјеца на сисаи просјечно напреднија него па храњи из руке. Колика је та разлика, показују ови бројеви:

	ако је на сисаи:	ако се храњи:
На измаку 4 недеље	3980 гр.	3690
8	4810	4280
12	5530	4880

Храњено је дијете дакле, од 12 недеља толико као што је дојено од 8 недеља — а то је велика разлика.

Војни буџет и алкохол. — Њемачки војни буџет је толики, да па главу у годињу долази по 134 марака а већ то је врло много. Још више изаду Немци — па пиће. Потрошак пића је тако толики да па сваког становника пада издатак од 37-21 марке годишње.

Пиће и успјех ђака у школи. — Има родитеља, који већ малој дјети дају пива, виша и ракије. Колико им то штоди тјелесном напретку и здрављу, толико их задржи и у умном развоју. То ми се нарочито пада на успјеху у школи. Један холандски научник проучавао је то питање на ђацима, и дошао је до оних резултата. Успјех у школи су показали:

	врло добар:	добар:	лош:
Дјеца која су ред. пила	147%	40%	453%
„ „ „ пила гдјекад 236%	52%	236%	„
„ „ „ нијесу никад пила 346%	48%	166%	„

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Десет заповијести за жену. Румунска краљица, позната под именом Кармен Силва, изнаша ових десет заповиједи за жену: 1. Не замећи свађе. Ако јој се не можеш угнути држи се јуначки до краја. Ако побједиш порашће ти цијена код мужа. 2. Не заборави да нијеси удата за једнога бога него за човјека. Не чуди се дакле његовим слабостима. 3. Не тражи одвише често од њега новаца, већ буди задовољна с оним, што ти он даје мјесечно. 4. Ако опазниш, да ти је у мужа премало срца не заборави, да је у њега желудац. Његујући добро његов желудац допријетићеш му и до срца. 5. Препусти какада, али не често својем мужу и задњу ријеч. Њега ће то веселити а теби не ће шкодити. 6. Читај новине цијеле а не само шкандале. Мужу ће бити мило, ако будеш с њим говорила о дневним догађајима, а нарочито и о политици. 7. И у свађи не смијеш свога мужа вријеђати. 8. Од времена до времена му поласкај, да је он најлукавији и најизображенији од свих мужева. 9. Ако ти је муж лукав, буди му другарица, ако је глуп буди му пријатељица и савјетоватељица. 10. Поштуј нада све мајку свога мужа. Помисли, да је он њу љубио прије тебе.

Од грофице просјакниња. Недавно је умрла у једном сиротном дому у Њу-Јорку нека просјакниња. Њена је прошлост врло необична, готово роман. Била је рођена грофица д'Алеон, те је живјела у Британији, а у 16. години удала се за маркиза д'Уфе. Накоро је отпочела љубавни одношај са нећаком свога мужа, што је открио њен рођени брат, кад је случајно посетити његов стан. Ту је нашао своју сестру; дошло је до великог шкандала и маркиз се развео са женом. И од тада живи контеса свакојачко. За врло кратко пријеме потрошила је врло велико имање, што га је наслиједила од мајке. У Монте Карлу упознала се с циганским свирачом Ригом, који је ту боравио са својом љубазницом, принцезом Химаи. Ступи с њиме у уже одношаје, и он ју је навео на разне шпекулације, које су прогутале остатак њезиног иметка. И тако је одједном била упућена само на свог љубавника. Но овај јој убрзо досади. У то се у њу залубио Американац Карлес Бровн и обећа да ће је узети за жену, те у ту сврху одпутоваше у Сан Франциско, гдје одсједоше у неком хотелу. Ускоро опази она, да је запала у руке трговца с женама, који је већ у напријед примио за њу велику награду. Ну мало затим пође јој за руком да побјегне. Али у Америци није себи могла ни гдје наћи сталне егзистенције, јер се је у брзо одала пићу, да заборави своју несрећу. На концу подала се кроз развратном животу по кафанама, гдје долазе мрнарци, док није као просјакниња умрла.

Један проналазач. Недавно је умро у Америци један од најбогатих људи Клауд-Спирекел. Родом је Њијемац из зап. Фалачке. Тај је човјек прије 60 година отишао с 3 долара у снагу да избјегне војној дужности, у Америку, која му постаде друга домовина. Стигавши у Карлстон, радио је ондје за стан и храну. Други мјесец већ је добијао 4 долара плате, трећи је радио код другога, који му је плаћао 8 долара, а послједи 18 мјесеци прекупио му је радњу. Кад је год. 1855. оставио Карлстон, с лијепом је свомом новаца дошао у Њу-Јорк, гдје је отворио трговину и још више зарађивао. Годињу дана дошине оде у Калифорнију. И ту отвори трговину, коју послједи неколико година проладе за 50.000 долара. За тим купи инвару и ускоро је прола за 75.000 дол., јер су се на пољу шећерне индустрије отворили изгледи у велику добит. И тај рад учинио га је најпознатијим човјеком на западу и даље по читавом свијету. Да се што боље упутује у шећерну индустрију, пође у Маг-

дебург у Њемачку, гдје темељно научи рафинерију шећера, а 1868. г. врати се у Калифорнију, гдје је први пут грађен шећер у коцкама, изум Спирекелов. Све до тада је Спирекел добављао шећерне репе из Филипина, ну 1876. год. купи на Хавајима 10.000 рала земљишта за богателу, па је вјешто напони водом и оснује силне плантаже, добивајући врло јефтино радну снагу. Тако је брзо постао најбогатији човјек на Хавајима, први диктатор. На утук шећерном трусту саградио је највећу рафинерију на свијету у Филаделфији, за пет милијуна долара.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —
11. марта

Превоз ратног материјала

Цариград. Према изјави Срб. сав ратни материјал за Србију превећће се без запријеке. Дозвола важи само за 15 дана. — Превоз може бити потпуно обустављен само у случају рата, да се уздржи неутралност.

Борба Турака и Арбанаса

Солун. На два сата далеко од Дибра, била је битка између турских трупа и арбанашког поглавице Азис Чака. Један потпоручник и 11 војника рањени су. Четире војника убијена. Битка се продужава. — Трупе очекују појачање.

Сукоб Турака и Бугара

Цариград. У прилогу листа „Хокку-умуми“ објављен је телеграм заповједника трећег корпуса, упућен министру рата, да се битка између турске куле Авнулах код Дешумабале и стражарнице бугарске на граници продужава и пошто бугарско становништво такође учествује у битци, држи се да би се могла пружити и на друге куле. Заповједник бугарски изјавио је да ће обуставити ватру кад то Турци учине. Губитци до сада незнатни су. Лист додаје да су други и трећи војни корпуси примили наредбу да одмах предузму потребне мјере.

Стање у Биограду

Софија. Крајњи русофили, потпомогнути од овдашње српске дипломатске агенције, установили су биро за упис добровољаца. — До сад је успјех слаб. „Вечерња Пошта“ овлашћена је да енергично побје вијест, да ће многи бугарски официри отићи као добровољци у Србију. „Дневник“ јавља да су два резервна коњаничка капетана намјерна да саставе добровољачки кор Бугара, који би се у случају рата борио на страни Аустро-Угарске против Србије. Многи србијански бјегунци стижу у околину Софије (!) Полицајни агенти предузели су мјере да се гарантује сигурност становништва. Према листу „Вечерња Пошта“, од назад четири дана већ, и преко увјеревања Турске да ће задржати у солунским складиштима ратни материјал за Србију, пријешли су једанаест возова тога материјала станицу Зибевче, од којих су девет упућени за Крагујевац а два за Ниш.

Уговори са Аустријом

Беч. Посланичка комисија за проучавање трговачких уговора усвојила је закон, којим се овлашћује влада да закључи провизорне трговачке уговоре са Бугарском, и Мексиком а неке да продужи, што ће дозволити Влади да продужи и трговачки уговор са Србијом, којему истиче рок 18. марта у случају мирног ријешења спора са Србијом. —

Од Уредништва: Довољно ове телеграме, али им не треба велико повјерење поклањати, јер су од — бечког Кор. Биро-а.